

BIBLIOTEC A

Informacions

Publicació del Servei de Biblioteques de la UAB. Núm. 34. Gener de 2008

Hi trobareu

- 3** DDD: més col·leccions i més documents
- 4** Les revistes de la UAB, en accés lliure
- 4** Noves adquisicions consorciades 2008
- 7** Nous espais virtuals de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia
- 8** Les biblioteques col·laboren amb La Marató de TV3
- 10** Recuperació del nostre patrimoni historicocientífic. La Biblioteca de l'Institut Ravetllat-Pla, a la UAB
- 12** Dinamització informàtica «local» a Veterinària
- 14** Fons veterinari del segle XIX

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona
Servei de Biblioteques

Trobador: el nou cercador de recursos digitals

Fins fa uns quants anys, el tema «cerca» o «metacerca» s'identificava amb investigació; calia consultar els catàlegs de les biblioteques i llegir molt per arribar a tenir una llista d'articles i textos rellevants en el tema que ens havíem proposat treballar. Des de fa temps, quan es diu la paraula «cerca» ens ve al cap un sol sinònim: Google.

Google és molt útil per trobar informació bàsica sobre un tema, una recepta de cuina o la companyia que ens portarà de vacances. En l'àmbit universitari és molt insuficient identificar Google amb la recerca, ja que hi ha molta informació en mans d'editors comercials que és de pagament. Per això, el Servei de Biblioteques ha fet una aposta important en la compra d'un nou programari que permet unificar en un sol portal la cerca de totes les bases de dades contractades, de les revistes digitals i d'altres recursos especialment seleccionats. El programa escollit ha estat MetaLib, de l'empresa Ex Libris, amb més d'un miler d'instal·lacions i una solvència provada.

Trobador ha nascut com el portal d'accés a la biblioteca digital de la UAB; la seva adreça és:

<http://www.uab.es/bib/trobador>

Per entrar-hi cal identificar-se amb el NIU i la contrasenya propis o bé entrar-hi com a convidat. En tots dos casos no més disposarem de totes les opcions de cerca sempre que ens trobem dins la xarxa UAB.

Trobador es divideix en cinc pestanyes:

Cerca ràpida

Cerques conjuntes en grups de recursos essencials predefinits per les biblioteques per a cada matèria (en total disset). En aquest cas, no cal conèixer quines són les bases de dades fonamentals per a la nostra àrea i encara menys les seves estructures de cerca.

Hem de tenir en compte que la cerca no es fa a partir d'unes dades capturades, sinó que es fa en temps real, i que els re-

BIBLIOTEC InformacionsA

Publicació del Servei de Biblioteques
de la Universitat Autònoma de Barcelona

Núm. 34
Gener de 2008

Dipòsit legal: B-6.440-91
ISSN: 1130-9318

Han coordinat aquest número

Vicenç Allué
Mercè Bausili
Núria Balagué
Joan Gómez Escofet
Montse Mallorquí

Edició i impressió

Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra
(Barcelona)

Adreça

Biblioteca Informacions
Servei de Biblioteques
Universitat Autònoma de Barcelona

Edifici N
08193 Bellaterra (Spain)
Tel.: 93 581 10 15
Fax: 93 581 32 19
A/e: nuria.balague@uab.es

BIBLIOTECA INFORMACIONS
es pot obtenir en format electrònic
(Acrobat) al web de la UAB:

<http://ddd.uab.es/?c=uabpubd&as=0&ln=ca>

Els articles signats són responsabilitat dels autors
i no representen necessàriament l'opinió
de BIBLIOTECA INFORMACIONS.

El 30 d'octubre passat, la Comissió d'Investigació del Consell de Govern va aprovar el canvi de nom de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries pel de **Biblioteca de Ciència i Tecnologia**. Aquest canvi va ser precedit per la creació de la Facultat de Biociències, que queda vinculada a aquesta biblioteca, tal com es manifesta en aquest mateix acord (42/2007).

sultats es treballen a mesura que les fonts d'informació van contestant: s'eliminen duplicats, s'ordena per rellevància, s'enllaça al text complet... L'aspecte més important és l'actualització de les dades i la simplificació en l'aprenentatge dels sistemes de cerca de cada base de dades.

Buscar recurs-e

Podem buscar alfabèticament, per proveïdor, per matèria, etc. qualsevol recurs digital seleccionat per les biblioteques de la UAB, sigui de pagament o gratuït.

Cal distingir, arribats en aquest punt, els tres tipus de recursos que podem trobar:

- enllaç: els recursos incompatibles amb Trobador han de ser consultats directament a la seva interfície.
- cercable i enllaçable: utilitzat per als recursos que ens permeten la cerca conjunta però no la visualització dels resultats dins Trobador. Per consultar-los hem d'anar directament a la interfície del proveïdor.
- metacercable: recursos plenament compatibles, podem cercar i visualitzar els resultats directament.

Buscar revista-e

Podem buscar les revistes digitals per títol, ISSN, matèria, editor... En aquest moment, Trobador recull gairebé vint mil títols de revistes tant de pagament com gratuïtes.

Metacerca

Metacerca (o cerca federada): permet la cerca simultània en temps real a dos o més recursos d'informació i ens retorna una llista comuna de resultats. Aquest funcionament, aparentment senzill, amaga una gran complexitat.

La diferència amb la cerca bàsica rau en el fet que és l'usuari qui escull a quins recursos vol fer la cerca simultàniament.

El meu portal

Si ens identifiquem com a usuaris de la UAB (NIU i contrasenya), tindrem accés a la part de configuració pròpia de Trobador. Podrem predefinir algunes cerques i activar les alertes perquè els resultats ens arribin directament al nostre correu electrònic, tenir una llista de les nostres bases de dades preferides i de les revistes que consultem més sovint, podem crear les nostres pròpies cerques bàsiques, definir l'idioma...

Trobador obre una nova porta a la consulta del material digital i creiem que estareu encantats de traspassar-la.

Si en voleu més informació, consulteu la nostra guia:

<http://www.bib.uab.es/trobador/GuiaBreuTrobador.pdf>

Biblioteca Digital

DDD: més col·leccions i més documents

Ara fa prop més d'un any que va néixer el DDD com a dipòsit digital del Servei de Biblioteques de la UAB amb la intenció de donar sortida a tot el material en format digital que es troba a les Biblioteques, el material digital que produeix la UAB i també material que per motius de consulta, accés o preservació es consideri susceptible de ser digitalitzat i, per tant, també consultable al DDD.

En el moment d'inaugurar el dipòsit hi havia nou col·leccions i prop d'onze mil documents. En aquest any de vida, s'ha duplicat el nombre de documents que es poden consultar a text complet i s'ha canviat l'arquitectura de la informació per tal que l'accés als materials sigui més estructurat.

Així doncs, les col·leccions s'han dissenyat per formats (llibres, publicacions periòdiques, materials de curs, multimèdia...) independentment de la procedència del contingut (elaborat per la UAB, fons digitalitzats...) i, per donar més visibilitat a tota la producció institucional de la UAB, s'ha fet un accés directe a aquests materials en l'apartat «Enfocat a:...».

Les col·leccions que han tingut un creixement més important són les de Materials de Curs, Publicacions Periòdiques i Multimèdia.

L'apartat de Materials de Curs va iniciar-se amb una petita col·lecció d'exàmens i actualment hi ha també les Guies de l'Estudiant, moltes de les quals es poden consultar des del curs 1997-1998, i els Programes de Curs de les assignatures també en molts casos des del curs 1999-2000.

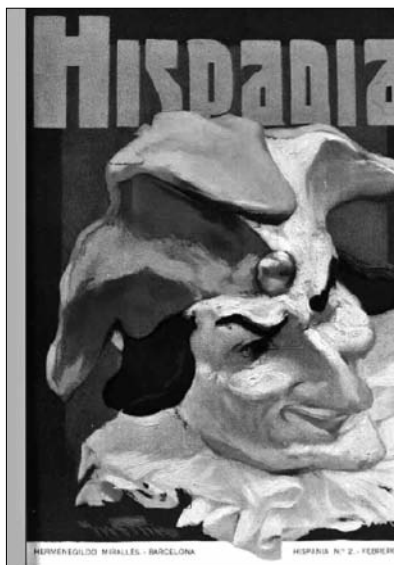
La col·lecció de Publicacions Periòdiques, que va iniciar-se principalment amb les publicacions científiques de la UAB, s'ha vist especialment incrementada pels projectes de digitalització en què participa el Servei de Biblioteques. Així doncs, cal destacar els registres de la premsa política clandestina, amb 114 títols, entre els quals es pot trobar *Solidaridad Obrera*: *Órgano de las Sociedades Obreras* de la Confederación Nacional del Trabajo, amb números a partir dels anys quaranta, i *UGT: Butlletí Interior del Secretariat de Catalunya* o bé *CNT: Órgano de la Confederación Nacional del Trabajo*, amb números a partir dels anys cinquanta.

Així mateix, també s'ha obert un apartat per a revistes antigues d'art i cultura que destaquen especialment pel format i les il·lustracions, com és el cas de les revistes *Mirador* i *Hispania*.

Finalment, a la col·lecció Multimèdia, s'hi poden visualitzar vídeos que corresponen principalment a les produccions de la Facultat de Ciències de la Comunicació i a la Facultat de Veterinària.

En els propers mesos és previst incrementar de manera molt notable el DDD, atès que hi ha pendents de digitalització fons personals de Ferran Sunyer, Jordi Arbonés i Pere Calders, fons de la Biblioteca Carandell, revistes antigues de veterinària i, a més, l'inici de col·leccions d'àudio i de fotografies.

Pel que fa als aspectes tècnics del dipòsit, s'utilitza el programari lliure CDS Invenio (abans CDSware, <http://cdsware.cern.ch/invenio/>), que és el resultat de la unificació de diferents aplicacions del CERN (European Organization for Nuclear Research) per facilitar la gestió de la seva col·lecció digital de documents. Algunes de les característiques principals d'aquest programa respecte d'altres utilitzats com a dipòsits digitals (Dspace, E-Prints, Fedora...) són la utilització del format

MARC21 com a format bibliogràfic intern (tot i que permet fer la conversió dels registres en metadades DublinCore o XML), la interfície multilingüe, les facilitats de cerca i creació d'índexs de recuperació, l'acceptació d'un ampli ventall de formats (pdf, jpeg, avi, mp3 i rm, entre d'altres) i la possibilitat de personalització de la interfície per part de l'usuari.

El Servei de Biblioteques posa aquesta eina i tots els seus continguts a disposició de la comunitat universitària per tal de facilitar la consulta de part dels seus fons com també per recollir i preservar la producció científica institucional.

Les revistes de la UAB, en accés lliure

Des de l'any 1997, les revistes científiques de la Universitat Autònoma de Barcelona editades pel Servei de Publicacions poden consultar-se en línia, en règim d'accés lliure i gratuït. Això va ser possible gràcies a un acord tripartit entre els departaments responsables de les revistes, que van saber entendre els avantatges del sistema per a la visibilitat d'aquestes; el Servei de Biblioteques, amb la decisió d'estimular la distribució lliure i de posar els mitjans tècnics i humans necessaris per fer-ho, allotjant els arxius als seus servidors, i el Servei de Publicacions, que es va encarregar de proporcionar els documents perquè poguessin ser distribuïts per Internet.

Posteriorment, el CBUC (Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya) va crear RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert), un nou servei per a la distribució en línia també en règim d'accés lliure de les revistes científiques i erudites de Catalunya. La UAB es va adherir a RACO des de l'inici, en realitat com un dels socis fundadors.

No obstant això, tant als servidors de l'Autònoma com a RACO, només s'hi podien consultar els números de les revistes posteriors a l'inici del sistema, l'any 1997, i els números anteriors no hi estaven disponibles. Fa una mica més un any, des de RACO es va posar en marxa un programa per finançar la digitalització dels números antics de les revistes per poder oferir les col·leccions completes: a poc a poc, s'hi van anar incorporant els primers números de les diferents capçaleres, fins que ara, a finals d'aquest octubre, s'ha pogut acabar la feina de digitalització, catalogació i posada a accés públic de totes les revistes de l'Autònoma, que ja poden consultar-se tant a RACO (<http://www.raco.cat/>) com al DDD (Dipòsit Digital de Documents de la UAB) de la nostra biblioteca (<http://ddd.uab.es/>).

Per acabar, ens agradaria destacar tres aspectes que s'han aconseguit amb la digitalització i la distribució en accés lliure: la facilitació de l'accés a les revistes, sense restriccions, a tothom que hi estigui interessat; la promoció de les nostres publicacions a tot el món, i la seguretat de la conservació definitiva de les nostres col·leccions.

Noves adquisicions consorciades 2008

OXFORD UNIVERSITY PRESS

- Un total de 180 revistes electròniques multidisciplinàries, de les quals la UAB ja n'havia subscrit setanta.
- Podeu consultar la llista de títols a http://www.oxfordjournals.org/our_journals/
- Cobertura cronològica: de 1996 endavant.

TAYLOR AND FRANCIS

- Un total de 1.050 revistes electròniques multidisciplinàries, de les quals la UAB ja n'havia subscrit 189.
- Podeu consultar la llista de títols a <http://www.tandf.co.uk/journals/alphalist.asp>
- Cobertura cronològica: de 1997 endavant.
- Accés mitjançant la plataforma Informaworld del mateix editor.

PROJECT MUSE

- Un total de 380 revistes electròniques d'humanitats i ciències socials de més de setanta editorials universitàries nord-americanes coordinades per la John Hopkins University. Actualment la UAB en subscriu 22 títols.
- Podeu consultar els títols a <http://muse.jhu.edu/>
- Accés a quinze anys d'arxius antics

El trasllat de documents als nous dipòsits de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

El trasllat de fons bibliogràfics a uns nous locals sempre és una qüestió complexa a causa de la naturalesa del material que s'ha de moure, perquè cal mantenir-lo en un ordre estricte, i també per la precisió dels càlculs que s'han d'efectuar per determinar l'espai de prestatgeries que s'haurà d'ocupar.

El fet es complica si en els nous espais on s'han d'ubicar els documents s'ha de reunificar la documentació provinent de diferents dipòsits, com ha estat el cas de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, perquè els documents provenien d'altres magatzems del campus, concretament de la

Facultat de Ciències de Comunicació, del Rectorat i de la Biblioteca d'Humanitats, i això ha fet necessari planificar la reorganització del fons documental.

El factor principal per a la construcció d'aquests nous dipòsits per traslladar el fons documental ha estat, d'una banda, la manca d'espai de creixement en els altres magatzems i, de l'altra, alliberar els espais que s'havien ocupat a altres edificis del campus.

Sens dubte, són molts els elements que intervenen en la planificació d'un trasllat, però potser els més significatius són el control exhaustiu, la planificació acurada, la implicació de l'equip humà i la comunicació. La bona predisposició de l'equip humà és fonamental per aconseguir portar-lo a terme amb èxit, si tenim en compte que es tracta d'una tasca feixuga, i encara més si la biblioteca ha de continuar oferint els seus serveis amb normalitat mentre dura el trasllat.

També cal comptar que s'ha de treballar conjuntament i durant tota la jornada amb el personal de l'empresa de mudances i és del tot necessari un període d'adaptació en la manera de fer d'uns i d'altres.

La planificació del trasllat ha estat una feina laboriosa en què ha col·laborat durant força temps una gran part del personal de la biblioteca. El treball principal ha estat el mesuratge dels metres lineals ocupats pel fons documental i la realització dels càlculs de creixement per a un període llarg per evitar que els documents s'hagin de tornar a moure.

Si un trasllat domèstic és pesat, no es pot comparar amb el fet de traslladar mils de documents que ocupen gairebé cinc quilòmetres de prestatgeries i aconseguir que quedin totalment ordenats en finalitzar la feina. Per això, cal ajustar-se al mil·límetre controlant molt bé que no s'oblida de mesurar cap prestatge. La desviació d'un centímetre en un gran nombre de prestatgeries podria desvirtuar molt els resultats. Aquest detall és crucial per a l'èxit o el fracàs d'un trasllat.

Calcular els metres lineals que ocuparà la col·lecció és una feina lenta, però que no requereix gaires especificacions tècniques;

en canvi, la planificació de l'espai lliure que s'haurà de deixar a cada prestatge dels nous locals per prevenir el creixement futur sí que suposa conèixer molt bé el fons bibliogràfic per aplicar una sèrie de càlculs matemàtics. No es planifica de la mateixa manera quan es tracta de llibres que quan es tracta de publicacions periòdiques.

El càlcul del creixement anual de llibres és pot fer de diverses maneres, com per exemple fent el càlcul del nombre d'ingressos anuals o fent una divisió del total de llibres pels anys de funcionament de la biblioteca. D'altra banda, el càlcul del creixement de les publicacions periòdiques s'ha de fer títol a títol, ja que variarà molt si les revistes estan vives o mortes, i en el cas de les vives s'haurà de tenir en compte si la seva periodicitat és dià-

ria, setmanal, trimestral, anual, etc. Hi ha diferents sistemes per mesurar publicacions periòdiques: un mètode pot ser mesurar els prestatges que ocupa cada títol i un altre pot ser l'elaboració d'una llista on estiguin diferenciades les publicacions vives i les mortes i anotar-hi els metres lineals que ocupa cada títol, i en el cas de les publicacions vives, mesurar quant ocupa l'últim any complet i multiplicar-ho pels anys previstos de creixement.

Els nous dipòsits estan compartimentats en vint sales climatitzades i disposen d'un sistema de detecció d'incendis, d'acord amb la normativa vigent. Permeten acollir 7.484 metres lineals de documents, dels quals actualment se n'ocupen 4.954 i en queden lliures 2.530 per al creixement de la col·lecció.

La reserva del fons antic de la UAB disposa d'un espai propi amb unes mesures especials pel que fa al control de la temperatura i la humitat per garantir millor la conservació d'aquests valuosos documents.

M. Antònia Galceran

Fotografies: Montserrat Sierra

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Conveni de col·laboració del CAC i la UAB

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i la UAB mantenen, des de l'any 2005, un conveni de col·laboració que s'inscriu dins l'acord marc a què van arribar l'any 2001. És una col·laboració en matèria audiovisual per tal d'aprofundir en les relacions científiques, tècniques i de recerca entre ambdues institucions. Així, el CAC, com a autoritat audiovisual de Catalunya, pot aconseguir, mitjançant la nostra universitat, l'objectiu de promoure l'ús docent dels recursos audiovisuals de Catalunya.

El CAC posa a disposició de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General un màxim de cinc-centes hores anuals de la programació representativa de les emissores de ràdio i televisió. Ens arriben, així, programes de Televisió de Catalunya (TV3, K3, C33), Televisió Espanyola (estatal i catalana), Telecinco, Antena 3 Televisión i Barcelona Televisió; i de les principals emissores radiofòniques generalistes que s'escolten a Catalunya, com ara Catalunya Ràdio, ComRàdio, Cadena SER i RAC1.

Aquesta col·laboració es concreta en la creació d'una col·lecció de discs òptics, DVD i CD àudio, que es troba a disposició del nostre personal acadèmic i investigador, i que es conserva i es pot consultar a la Mediateca de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General.

Juan Morer

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

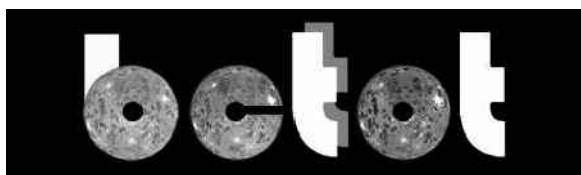
Donatiu a la Universidad de Los Andes

Les Biblioteques de Ciències de la Comunicació, de Ciències Socials i d'Humanitats, a través d'un estudiant de doctorat, col·laborador a la Biblioteca de Ciències Socials, han fet arribar un donatiu de 713 documents, entre llibres i publicacions periòdiques, a la Biblioteca de la Universidad de los Andes, Veneçuela. Es tracta de documents de totes les matèries en castellà i català, procedents de donatius duplicats. Per la seva banda, la Universidad de los Andes també ens han fet arribar algunes publicacions pròpies.

Nous espais virtuals de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia

Personalitzar, simplificar, interactuar. Amb aquestes tres accions com a motor, ha començat el seu camí una nova iniciativa de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia. Es tracta dels espais virtuals BCTOT, que volen ser un punt de trobada entre els usuaris i els professionals que formen el servei. La iniciativa sorgeix de la idea d'impulsar un model temàtic d'atenció potenciant la imatge i el paper dels bibliotecaris com a especialistes en informació i en la seva gestió.

Un espai bibliotecari que actualment serveix disset titulacions i tres centres amb uns sis mil usuaris potencials i que és,

per força, un espai complex i divers on sovint és difícil trobar el que se cerca d'una manera simple. Per això cal desenvolupar eines i recursos que apropin la informació i la documentació a l'usuari final tenint en compte les habilitats i el perfil d'aquest.

El primer pas que s'ha fet en aquest sentit és la creació de tres portals temàtics adreçats als estudiants de la Facultat de Ciències, de la Facultat de Biociències i de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria. L'objectiu és, d'una banda, integrar i facilitar l'accés a tota mena de recursos electrònics rellevants i de qualitat del Servei de Biblioteques de la UAB, seleccionats en relació amb les necessitats docents, i de l'altra, fer de mitjà de difusió i comunicació de notícies relacionades amb cada àmbit.

S'ha fet la presentació, tant als alumnes com als professors, dels tres centres, que han valorat positivament la iniciativa. Esperem que siguin útils per als nostres usuaris i que s'impliquin en la seva millora.

Podeu trobar-los a:

<http://www.bib.uab.cat/enginyeria>

<http://www.bib.uab.cat/ciències>

<http://www.bib.uab.cat/biociències>

Col·laboració amb una biblioteca boliviana

Francisco Silva, bibliotecari de la Biblioteca d'Humanitats, ha visitat la Biblioteca Salvador Espriu de la ciutat boliviana de Sucre amb la finalitat de fer un informe sobre la situació organitzativa de la biblioteca i amb l'objectiu d'establir un conjunt de recomanacions i suggeriments amb els quals es pretén contribuir a pal·liar o solucionar les mancances i deficiències detectades en el servei bibliotecari. Aquesta iniciativa s'emmarca dins el projecte presentat per Carme Riera i que va rebre un ajut del Fons de Solidaritat de la UAB a la 23a convocatòria del 2006.

La Biblioteca Salvador Espriu de Sucre, malgrat les seves deficiències, és «una raresa» dins el sistema bolivià de lectura pública, ja que disposa d'uns equipaments i d'uns fons bibliogràfics apropiats. La Biblioteca està situada dins el Centre Cultural «José Agustín Goytisolo» i pertany a la Fundació Pachamama de Sucre, Bolívia. Va ser creada el 1998 gràcies al finançament de la Generalitat de Catalunya i la Fundació Cultural «la Caixa». El seu fons bibliogràfic prové de donacions fetes per diferents institucions barcelonines. La biblioteca, encara que amb evidents signes de desigualtat respecte a les biblioteques dels països desenvolupats, constitueix l'únic espai adequat obert a la cultura, l'únic lloc on el ciutadà de Sucre troba a l'abast un volum important de recursos culturals capaços de suplir les mancances que es deriven del fet de residir en un lloc molt castigat per la crisi.

La biblioteca ofereix bons resultats quant a infraestructures, instal·lacions, equipaments, horaris i fons bibliogràfics, però no aprova en matèria de formació de personal, serveis i finançament.

Les biblioteques col·laboren amb La Marató de TV3

Gestionar els fons d'una biblioteca significa mantenir un equilibri entre el que s'utilitza i el que s'ha de preservar, entre el que entra i el que surt. Fer cabre on toca tot el que es va adquirint és força complicat. Quan parlem d'adquisició no volem dir compra: les biblioteques reben una gran quantitat de donatius que provenen tant d'institucions i organismes com de fons privats de particulars i moltes vegades del professorat. Aquests documents es revisen seguint unes directrius en què es tenen en compte diversos paràmetres, com ara: pertinença, estat físic del document, nivell científic, llengua, duplicitat, etc.

El Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona, quan ha fet la revisió d'un donatiu i, per qual·sevol dels motius abans esmentats, considera que hi ha documents que no es poden incorporar als fons d'alguna de les biblioteques, els ofereix a altres biblioteques externes per si els poden interessar. Per desgràcia nostra, els documents que ens demanen són molt pocs.

A tot això, s'hi pot afegir que, dels fons documentals de les Biblioteques UAB, se'n fan revisions contínues per mantenir-los adequats a les necessitats de la docència i la recerca i, per tant, tenint en compte sobretot la duplicitat i l'obsolescència, es desafecten i es donen de baixa els documents que ja no són útils.

Un cop duts a terme tots aquests processos, què se'n pot fer de tot el material que ens queda a les mans i no volem?

A finals de l'any passat, la Direcció va impulsar la formació d'un grup de treball per trobar-hi solucions i donar sortida a aquests documents. I va ser allà on va sorgir la idea dels «llibres solidaris».

dar-se algun d'aquests documents que la biblioteca no necessita a canvi d'un donatiu simbòlic per a una causa solidària.

Es va decidir que l'oferta es faria dos cops l'any, pel Dia del Llibre i per la Festa Major. Durant una setmana, cada biblioteca munta una parada amb els documents que poden endur-se els usuaris, una guardiola i cartells explicant de forma clara on aniran a parar els diners recollits i per a què serviran.

Enguany s'ha triat com a receptora del que s'aconsegueixi la Fundació La Marató de TV3. Aquesta iniciativa uneix el caràcter solidari que es pretén amb un dels objectius de la Universitat, que és la recerca, en aquest cas mèdica, per lluitar contra les malalties cardiovasculars. La Fundació, que està assabentada de la iniciativa, ha fet arribar material informatiu i promocional per tal de prestar suport a la campanya.

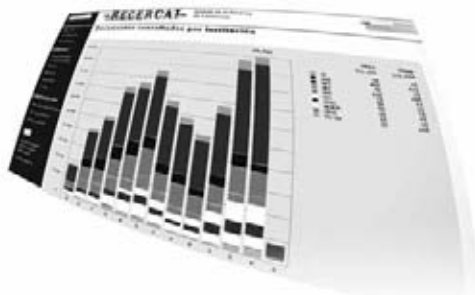
En la primera edició de la campanya de llibres solidaris, el mes d'abril de 2007, es van recollir, en el conjunt de les biblioteques, gairebé 5.000 euros, que, afegits als 3.000 de la segona edició, el mes de novembre, sumen un total de 8.000. El Servei de Biblioteques ingressarà

aquests diners al compte de La Marató, que ha tingut lloc el 16 de desembre.

On s'han endut més documents, potser perquè eren els més llamíners, és a la Biblioteca d'Humanitats, però els usuaris de totes les biblioteques han col·laborat per aconseguir aquesta xifra.

Crec que tots plegats podem felicitar-nos per l'èxit d'aquesta iniciativa, ja que tots hi sortim guanyant: les biblioteques donem una altra sortida al material desestimat, els usuaris poden aconseguir documents interessants per una mínima quantitat i el resultat és una bonica suma de diners per a una bona causa.

Presència notable de la UAB a Recercat

Recercat és, des del 2005, el dipòsit de la recerca de Catalunya, coordinat pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) i el Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA), i s'hi recull la literatura de recerca de les universitats i dels centres d'investigació de Catalunya: edicions preliminars, comunicacions a congressos, informes de recerca, papers de treball, projectes de final de carrera, memòries tècniques, etc.

Actualment té més de 2.600 documents, dels quals la UAB n'ha introduït un 38 % dividits en unes quaranta col·leccions de departaments, centres de recerca, instituts, facultats i escoles,

per la qual cosa s'ha constituït com la universitat que més publicacions ha dipositat al llarg d'aquests dos anys i mig de vida de Recercat.

Una altra notícia molt bona sobre la rellevància de la UAB a Recercat és que, segons dades tant de 2006 com de 2007, els documents que es consulten més són els de la nostra universitat.

En destaquem els dos títols que més s'han descarregat el 2007: *ParallelKnoppix tutorial*, de Michael D. Creel, de l'Institut d'Anàlisi Econòmica, amb més quinze mil consultes, i *Planeta de producció de carbonato sódico*, de Laura Cervera Gracia, Lucía Izquierdo Bernal, Juan Pablo Labbrozzi, Marta Moreno Benito, Eloy Outeiral Ordóñez i Raquel Vidal Melenchón, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, amb prop de dotze mil consultes.

Núria Casaldàliga
Unitat Tècnica i de Projectes

En record de la Montserrat Coll

Montserrat Coll i Vidal, bibliotecària que prestava els seus serveis a la Biblioteca de Ciències Socials, ens va deixar el mes de setembre passat, després d'una llarga malaltia.

La Montse va arribar a l'Autònoma, on va començar a treballar a l'antiga Biblioteca de Dret, a principis dels anys vuitanta, i després va continuar a la Biblioteca de Ciències Socials, fins que ho va haver de deixar per mor de la malaltia que la va afectar, quan era gestora de Catalogació.

La Montse, sempre la recordarem com una persona afable, amb l'alta qualitat de la veritable discreció, amb la senzillesa pròpia de les grans persones i, sobretot, per la seva sol·licitud envers tothom, que la prodigava sempre plena de detalls: s'interessava pels seus companys i sempre recordava els aniversaris de tots nosaltres. Li agradava especialment la natura, un cert esoterisme, viatjar i, amb somriure bondadós i alhora irònic, li encantava explicar els seus viatges amb acudits i anècdotes. Era molt treballadora i com a professional era una persona molt preparada i responsable, amb molta dedicació als usuaris i a la seva tasca de catalogació, i era sobretot una bona companya que ajudava sempre en tot el que calia. La seva vessant desperta la va portar a estudiar, a més a més, filologia clàssica i a conèixer llengües com el copte (parla derivada directament de l'antic egipci).

Alguns de nosaltres vam treballar amb la Montserrat Coll una pila d'anys seguits. No ens ha costat gens de saber

què és el que més omple el nostre record quan pensem en ella: la seva bondat. Era bona amb tothom. Li agradés o no el que li preguntaves, fos el moment adient o no, estigués cansada o no... ella sempre feia servir una altra de les seves qualitats més remarcables, la paciència. Era una persona bona de mena amb un respecte profund pels altres. Respectuosa també amb les coses i els objectes, gens consumista, tots recordem com aprofitava qualsevol petit paper quan havia de fer una nota o com, a voltes, escrivia amb un llapis diminut.

Aquests són records que creiem que tothom que va tenir la sort de conèixer-la hi coincidirà. Mai no va tenir cap mala paraula per a ningú. Per tot això i més, ens va colpir molt la seva malaltia i la seva mort. No hi ha dubte que la tindrem sempre en el nostre cor.

*Montse, no oblidarem mai
l'amor que ens has donat
als qui hem estat al teu costat,
ni el somriure ni la teva mirada il·lusionada
que ens ajuda a anar traçant el camí
que nosaltres hem de continuar.
Una abraçada,
Rosa*

Montse, et trobem molt a faltar, però sempre estaràs amb nosaltres...

Els teus companys de la
Biblioteca de Ciències Socials

Recuperació del nostre patrimoni historicocientífic. La biblioteca de l'Institut Ravetllat-Pla, a la UAB

El mes de juliol passat es van traslladar a la Universitat Autònoma de Barcelona els fons bibliohemerogràfics de l'Institut Ravetllat-Pla, situat a l'avinguda de la Mare de Déu de Montserrat, núm. 114, de Barcelona. Prèviament, un equip de vint persones va col·laborar desinteressadament en la neteja i en l'empaquetament dels volums, alguns dels quals estaven bastant deteriorats per la humitat. La gestió per a la recuperació d'aquesta biblioteca va començar tres mesos abans per part de membres del Centre d'Estudis d'Història de les Ciències i del Servei de Biblioteques, totes dues entitats de la UAB, que també van assumir totes les despeses d'aquest procés. En aquest breu període de temps es van poder acordar les condicions de cessió gràcies a la bona disposició de la propietària actual dels fons, Núria Pla i Montseny, de noranta-dos anys, filla i hereva de Ramon Pla i Armengol. Aquest treball pretén recuperar la memòria de qui va ser el fundador de l'Institut i de la seva biblioteca especialitzada en tuberculosi, una joia que, quan estigui catalogada, ressenyarem breument.

Biografia de Ramon Pla i Armengol

Ramon Pla i Armengol va néixer a Alentorn (Lleida) l'any 1880. Va estudiar Medicina a Barcelona i, després de llicenciar-se el 1904, va exercir uns quants anys com a metge al poble lleidatà d'Albesa. El 1908, l'any en què es va doctorar, va ingressar al Cos de Metges de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona, alhora que col·laborava amb el Laboratori Municipal de Bacteriologia a causa del seu gran interès per la tuberculosi, malaltia a què va dedicar la seva vida professional. Va ser director de la revista *Annals de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*, òrgan d'expressió d'una institució de la qual també va ser secretari general entre 1908 i 1912. Així mateix, va ser membre de l'Acadèmia d'Higiene de Catalunya i cofundador del Sindicat de Metges de Cata-

lunya el 1920. Dos anys més tard, va fundar l'Institut Ravetllat-Pla (del qual parlarem més endavant), on s'elaboraven productes antituberculosos. Compaginava la seva tasca científicocindustrial com a tisiòleg i propietari d'un laboratori privat amb la seva militància al Partit Socialista Obrer Espanyol i col·laborava assíduament amb *El Socialista*, el seu òrgan d'expressió. La seva doble condició d'empresari i de socialista va fer que rebés retrets des dels dos extrems de l'arc ideològic. Durant l'any 1932 va ocupar el càrrec de president dels Jurats Mixtos d'Arts Gràfiques per mitjançar en els conflictes entre empresaris i obrers d'aquest ram. Ja com a militant del PSUC, va ser elegit diputat pel Front Popular el 1936. Acabada la Guerra Civil, es va exiliar a Mèxic, on va participar, juntament amb els catalans Ricard Mestre i Miquel A. Marín, també exiliats, en la creació d'Ediciones Minerva el 1940. L'any 1948 es va acollir a les mesures de gràcia promulgades pel règim franquista i va tornar a Barcelona, cosa que el va fer mereixedor d'una crítica molt severa per part dels seus antics companys del PSUC. Completament marginat de la política, va morir el 1956 a la seva casa-laboratori de Barcelona.

La tuberculosi i l'Institut Ravetllat-Pla

Durant el primer terç del segle XX, la polèmica a Espanya sobre la diferent identitat del germen responsable de la tuberculosi i, per tant, de l'obtenció de productes immunitzadors a partir d'aquests gèrmens, es va caracteritzar per la discussió entre els partidaris del BCG (que seguia els postulats de Pasteur) i els de la vacuna antialfa de Jaume Ferran i Clua (1852-1929), basada en una teoria pròpia sobre el bacil responsable de la malaltia. No obstant això, una altra teoria singular sobre el germen tuberculós (també al marge del que acceptava la ciència oficial), elaborada pel veterinari Joaquim Ravetllat i Estech (1871-

1923), va tenir el suport sense pal·liatius de Ramon Pla.

L'any 1919, tots dos científics van començar a treballar junts fins al punt que la teoria que proposaven per explicar l'origen i el tractament de la tuberculosi es va arribar a conèixer com a teoria Ravetllat-Pla. Amb aquest fonament, Ramon Pla va fundar, a principis dels anys vint del segle passat, l'Institut Ravetllat-Pla, un laboratori farmacològic dirigit a investigar la malaltia però, sobretot, a fabricar i a comercialitzar dos productes antituberculosos: l'hemoantitoxina Ravetllat-Pla i el sèrum Ravetllat-Pla, obtinguts tots dos de cavalls immunitzats contra les «toxines més actives de la bactèria tuberculosa». Ramon Pla va invertir tota la seva fortuna personal en la creació d'aquest institut, el nom del qual no va modificar després de la mort de Joaquim Ravetllat, el 1923. Al cap de tres anys, el 1926, aquesta institució va establir llaços comercials amb diversos països sud-americans, on va obrir sucursals. Primer al Brasil, a Cuba i a Mèxic, tres països amb un gran pes demogràfic i econòmic. Després a l'Argentina, a Colòmbia, a l'Equador, a Veneçuela i a la República Dominicana; i també a les Filipines, a l'altre cap del món. Entre els països europeus, l'Institut enviava els seus productes a Portugal, a Iugoslàvia, a Bèlgica, a Txecoslovàquia i a Alemanya.

Des del primer moment, la campanya de propaganda va tenir un paper decisiu en la viabilitat de la iniciativa empresarial. Amb aquesta finalitat es va fundar el butlletí *La Clínica*. *Revista Mensual Hispano-Americana de Ciencias Médicas* (1924-1936), canal publicitari dels nous recursos terapèutics per excel·lència. Per tal de reforçar aquesta estratègia, l'empresa farmacèutica va editar un seguit d'obres sota l'epígraf Publicaciones del Instituto Ravetllat-Pla, que ens mostren de quina manera el programa de recerca de l'Institut estava condicionat pel seu paper com a fabricant d'aquests sèrums comercials.

Poc després de la fi de la Guerra Civil, el laboratori va començar a treballar sota la direcció de Núria Pla i Montseny, llicenciada en Medicina el 1940, perquè va poder completar els seus estudis iniciats durant el període republicà i interromputs per la Guerra Civil. L'Institut va estar en funcionament fins al principi dels anys setanta, en què el sèrum antituberculós, tot i competir durant anys amb els antibiòtics, es venia com un «eficaç reconstituent orgànic».

La biblioteca

La biblioteca constava d'uns tres mil volums i ocupava un lloc privilegiat dins l'Institut, signe inequívoc de la importància que Ramon Pla donava a aquesta estança. Situada al primer pis, al costat del seu despatx i sobre les diferents sales on es fabricaven i s'empaquetaven els productes farmacològics, disposava de dues grans taules envoltades de còmodes cadires de braços i de prestatges de fusta, i tenia uns grans finestrals des d'on es gaudia d'una vista panoràmica de Barcelona.

Tot i que els fons d'aquesta biblioteca no han estat catalogats, i mentre se n'espera un estudi en

profunditat, podem avançar tres elements que la caracteritzen. En primer lloc, la seva dedicació gairebé exclusiva a la tuberculosi, que la converteix en l'única biblioteca d'aquestes característiques dins l'Estat espanyol durant el període corresponent a la primera meitat del segle XX, justament la franja de temps en què la tuberculosi era la primera causa de mort al món occidental. En segon lloc, la diversitat disciplinària dels seus fons, que recullen la problemàtica que aquesta malaltia plantejava des de la medicina, la farmàcia i la veterinària. Finalment, i a causa de l'orientació geogràfico-comercial i de l'intercanvi de la revista *La Clínica* amb altres publicacions periòdiques, l'existència d'un gran nombre de col·leccions editades en països sud-americans entre els seus fons. Aquestes característiques exclusives fan d'aquesta biblioteca una font imprescindible per al coneixement de l'origen i el desenvolupament de la indústria catalana, en la seva vessant mèdica, farmacèutica i veterinària, així com de les seves relacions amb els països llatinoamericans. Algunes de les col·leccions del període que tractem només es troben en aquesta biblioteca. A tall d'exemple, citarem les següents: *Revista Brasileira de Tuberculose*, *Revista Médico-cirúrgica do Brasil*, *Prensa Médica Argentina*, *La Medicina Argentina*, *American Review of Tuberculosis*, *Revista Médica de Chile* i *Vida Nueva* (l'Havana).

Una de les eines que Ramon Pla va trobar més a faltar a l'exili va ser la seva biblioteca. En el pròleg d'una de les seves últimes obres, que resumia tots els seus anys de recerca sobre la tuberculosi, *Estudios sobre tuberculosis. Bacteriología, patogenia, clínica* (Mèxic: UTEHA, 1944), Ramon Pla es planyia de les limitacions de l'obra esmentada a causa de la seva manca de bibliografia: «Si hagués pogut editar aquesta obra a Barcelona, disposant de la meua biblioteca de llibres i de revistes i de les fitxes de les investigacions en curs, segurament que les notes haurien estat més extenses i nombroses». Finalment, en l'última part del pròleg d'aquesta mateixa obra, tornava a citar la seva biblioteca com un element imprescindible per tal d'assolir les seves aspiracions més altes un cop acabessin els totalitarismes que imperaven a Europa: «Si en el món s'implanten règims polítics de llibertat que em permetin tornar al meu laboratori, a la meua biblioteca i als meus malalts de Barcelona, a continuar les tasques en curs que la meua participació en l'emigració dels republicans espanyols va interrompre, espero que aquest llibre no sigui la meua darrera contribució a l'estudi de la tuberculosi».

Dinamització informativa «local» a Veterinària

Els alumnes de Veterinària tenen una important càrrega lectiva: 420 crèdits en cinc anys. És a dir, són joves que estudien en jornades de matí i tarda al llarg de tota la seva carrera. Podem veure com, de fet, fan vida a la Facultat. Des de fa temps, el Servei de Biblioteques es preocupa de com fidelitzar els seus usuaris. Les noves tecnologies de la informació inviten els estudiants que freqüenten les biblioteques a accedir des de fora dels espais bibliotecaris als recursos documentals dels nostres serveis. Això no és pas un problema; ans al contrari, suposa un repte per a tots nosaltres. Hem de buscar la manera de com fer més atractives les biblioteques i fer-nos útils per a les noves necessitats que plantegen les metodologies d'estudi de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior. Algunes biblioteques han dissenyat sistemes virtuals, com ara blogs, portals temàtics i altres instruments digitals, per tal d'apropar i fidelitzar els estudiants i usuaris en general. L'objectiu, però, se'ns presenta complicat: facilitar els recursos específics que necessita cada col·lectiu per a la seva àrea de coneixement, i promoure la comunicació entre biblioteca i estudiant per poder satisfer millor les demandes d'informació que van apareixent. Són elements que s'han de tenir molt en compte. Però potser no són els únics.

Des de Veterinària, tenint en compte la presència continuada d'estudiants al llarg de tota la jornada lectiva, hem cregut que calia fer alguna cosa per donar una resposta a aquestes necessitats, ja que solen passar llargues hores al nostre servei. Estan prou informats els nostres estudiants?, tenen coneixement suficient dels recursos digitals especialitzats que els oferim des de la xarxa? Segons la nostra experiència, podem dir que, malgrat les campanyes que fem per correu electrònic, les notícies al web, etc., els resultats no són tan satisfactoris com voldríem. Per intentar pal·liar en part aquests déficits, hem intentat abordar la situació en dos camps: informació corrent especialitzada i recursos digitals accessibles.

Notícies veterinàries

En primer lloc, pensem que la presència obligada dels estudiants al centre fa que tinguin poc temps per poder estar informats adequadament de les notícies que dia a dia van sorgint al nostre món. Vam pensar que valdria la pena abordar la informa-

ció sorgida a la premsa diària impresa i electrònica, seleccionant les notícies més interessants en matèria de medi ambient, ciència i biomedicina, agroalimentació i programació televisiva especialitzada. Aquests són els quatre grans apartats en què hem distribuït les notícies al nostre quiosc, un panell de notícies que anem actualitzant quinzenalment. Aprofundint en aquests déficits, creiem que, en relacionar-nos amb uns estudiants amb uns inputs fonamentalment visuals, seria interessant potenciar la informació gràfica. Per això vam decidir crear un butlletí multimèdia, *Bibvet-info*, que hem instal·lat a l'entrada de la biblioteca i al servei d'informació i préstec, de manera que difongui les notícies de la UAB, de la Facultat, dels departaments adscrits a Veterinària, informacions generals dels camps de la veterinària, la ramaderia i els aliments i un recordatori de les normes de funcionament de la Biblioteca. Aquest butlletí ens serveix igualment per fomentar els fons i recursos del servei, ja que, a través seu, difonem revistes electròniques, bases de dades, adquisicions recents de documents i recursos temàtics en xarxa seleccionats. L'objectiu és que sigui una eina útil per a estudiants,

professors i la resta de col·lectius del centre, i que, amb el temps, pugui esdevenir l'«eina» de difusió principal de les informacions que circulin per la Facultat. Cal tenir en compte que la Biblioteca de Veterinària està situada en un espai cruïlla entre la sala de graus i la sala d'actes de la Facultat, on se celebra un nombre important d'actes i on, a través d'aquest servei, podem fer arribar més fàcilment les notícies a les persones que en aquells moments circulin per les

àrees esmentades. De moment, els resultats són satisfactoris en aquests dos fronts, ja que hem trobat la complicitat dels estudiants i del personal docent i d'administració i serveis per utilitzar les eines que hem proposat.

Disponibilitat digital, una desconeguda?

D'altra banda, cada cop més, el Servei de Biblioteques, bé amb els pressupostos assignats pel Vicerectorat de Recerca o bé de forma consorciada amb el CBUC, ha obtingut darrerament un nombre significatiu de recursos digitals. S'han fet campanyes per diversos mitjans de les noves adquisicions, però la nostra experiència ens diu que es dona un desconeixement greu sobre la seva existència i no s'optimitza prou el seu ús. Què podem fer per intentar donar una resposta a aquest problema? A la sala de revistes del servei hem vist com els prestatges de subscripcions corrents s'anaven quedant buits, atès que molts títols canvien la versió en paper per la digital, d'acord amb la política efectiva de substituir les subscripcions impreses per les digitals per tal de facilitar-ne, així, l'accessibilitat a través de la xarxa. Hem cregut, doncs, que seria útil visualitzar els títols digitals als prestatges on hi havia abans les revistes en pa-

per, de manera que l'usuari que entra a la biblioteca no es trobi amb els prestatges gairebé buits de continguts i conegui de primera mà que pot disposar de molts títols de les seves matèries tan sols accedint a un ordinador connectat a la xarxa UAB. Per això hem fet una selecció de les revistes més representatives, que hem col·locat als prestatges amb la referència de la seva web principal i, com a complement, facilitem una llista alfabètica i temàtica dels títols corrents en versió digital i en paper als extrems de la secció de novetats de revistes. D'aquesta manera, visualitzem els recursos existents i en millorem l'impacte de cara a un futur ús potencial. No els hi hem posat tots. Per això tenim el web del Servei de Biblioteques. Però l'usuari agraeix la informació i orientem millor els estudiants que encara no tenen gaire capacitat informacional, que malauradament són molts, i facilitem la utilització dels recursos en xarxa.

De forma simultània, hem vist que hi ha molts recursos temàtics que no s'utilitzen suficientment i que podrien ser de gran utilitat per al treball curricular dels nostres estudiants i per a la recerca i la tasca discent dels becaris d'investigació i del professorat. Les campanyes de correu electrònic són també massives, però no arriben al públic potencial realment interessat en cada recurs específic. L'excés d'informació digital és un problema evident. Segurament, qui vulgui estar informat ho podrà estar utilitzant els enginyers actuals de les biblioteques UAB: catàleg, web, trobador, metalib... i tots els que vindran. Però podem fer alguna cosa més? Pensem que sí. Quan passegem per les nostres sales plenes de llibres, hi trobem tot un seguit de monografies pitjor o millor ordenades, amb unes relacions interminables de números que pretenen organitzar el caos documental. Ara bé, podem millorar la informació que busquen els nostres usuaris? I els recursos en xarxa vinculats a cada matèria, no seria útil que hi estiguessin reflectits com un manual més de curs? Partint d'aquestes premisses, tenim la intenció de retolar cada panell temàtic que identifica les signatures topogràfiques amb una selecció de recursos en xarxa, tant subscrits com gratuïts, que poden ser d'utilitat per satisfer les necessitats informatives d'estudiants i professorat. Aquesta acció està en fase d'implementació, però pensem que serà molt útil amb vista a poder facilitar i millorar la visibilitat i l'impacte dels recursos digitals.

Aquestes quatre accions estan adreçades a millorar la informació i les capacitats informacionals dels recursos digitals dirigits als usuaris que freqüenten els espais de la Biblioteca de Veterinària. I són complementàries de tots els esforços que puguem anar desenvolupant. És una forma més d'enfocar el problema de la connexió entre servei i usuari potencial. No hi ha solucions definitives. Cal experimentar i trobar els resultats que satisfacin millor la nostra funció com a servei d'informació.

La tesi número 5.000 de TDX és de la UAB

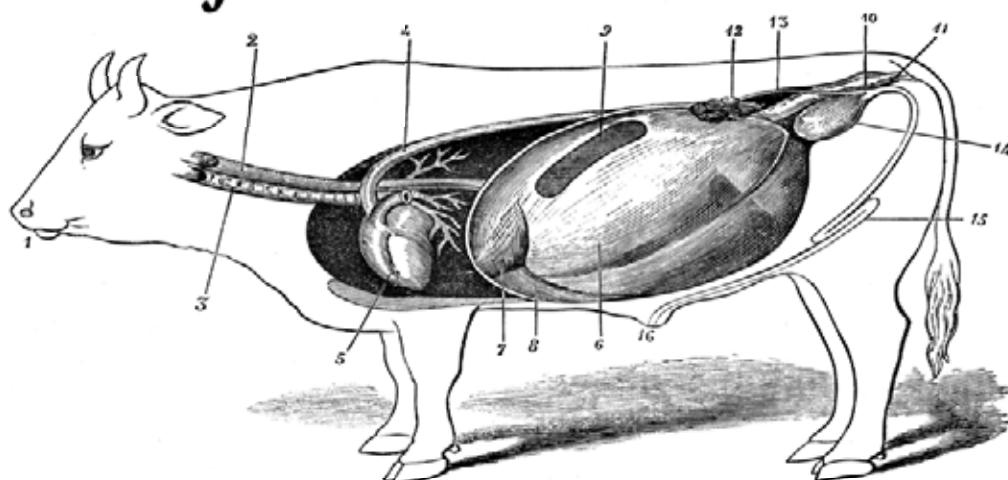
El 26 de novembre passat, la UAB va introduir la tesi número 5.000 a TDX, amb el títol «Mesures d'intervenció per al control de *Salmonella* en la cadena de producció porcina», escrita per Eva Creus Gibert, de la Facultat de Veterinària. Els directors de la tesi són Enric Mateu de Antonio i José Francisco Pérez Hernández. La tesi es pot consultar a l'adreça: www.tesisenxarxa.net/TDX-1126107-101651/.

Des que va néixer TDX l'any 1999, la UAB hi ha introduït més de 1.700 tesis, fet que representa el 34 % del total. Els àmbits de coneixement d'aquestes tesis són bàsicament tres: ciències aplicades, ciències pures i naturals i ciències socials. De les consultes que anualment rep TDX, el 25 % són consultes adreçades a tesis de la UAB, i entre les tesis més consultades a TDX l'any 2007, destaca la que es titula: «Teorías de la comunicación grupal en la toma de decisiones: contexto y caracterización», de Gerardo Javier Macías Cortés, que també és de la UAB.

Una de les millores i novetats més significatives que TDX ha incorporat al llarg del 2007 és que, des del mes de gener, TDX/TDR participa en el projecte DART-Europe (Digital Access to Research Theses-Europe), que vol fer un repositori comú de metadades de les tesis doctorals europees. Es pot consultar a: <http://www.dart-europe.eu/deep/>. Una altra és que s'ha ampliat el nombre d'institucions que dipositen tesis a TDX i ara ja en són divuit. Les darreres universitats que s'hi han afegit són la d'Oviedo i la de Múrcia.

Finalment i en tercer lloc, cal destacar que, des del mes de maig d'aquest any, TDX no només és un dipòsit de consulta de les tesis que s'hi introdueixen directament sinó que també permet consultar la resta de dipòsits espanyols que inclouen tesis i compleixen el protocol OAI-PMH, amb la qual cosa amb l'opció de cerca global es recuperen prop de deu mil tesis, resultat que inclou les tesis de la Universitat Complutense de Madrid (3.602), de Dialnet (937), de la Universitat Carlos III (87) i de la Universitat d'Alacant (38).

L'aprenent de bibliòfil

Fons veterinari del segle XIX

Amb el suport del Servei de Biblioteques de la UAB, la Biblioteca de Veterinària ha condicionat la seva col·lecció, encara embrionària, de reserva dels fons del segle XIX, que feia temps que existia als seus dipòsits. Un cop netajada i enquadernada, se n'està acabant el processament tècnic i quedarà allotjada a la Secció de Reserva del Servei de Biblioteques, localitzada a la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General.

Tipologia documental

Sobre les característiques d'aquesta col·lecció, val la pena destacar el paral·lelisme existent amb l'estudi de la producció bibliogràfica al segle XIX de María del Carmen Liñán i Mercedes Cámara.¹ En aquest estudi comprovem que la majoria de les edicions són escrites originalment en castellà i francès i amb molt poques traduccions (només un 8 % del francès al castellà). El francès va ser, al llarg del segle XIX, la llengua científica predominant i molts textos que van ser editats al país veí arribaren a ser els manuals d'estudi habituals de l'època. A partir de la dècada dels vuitanta, la producció editorial espanyola va anar augmentant, fet que incidí en el major nombre de publicacions existents en castellà, tal com podem veure en la nostra col·lecció.

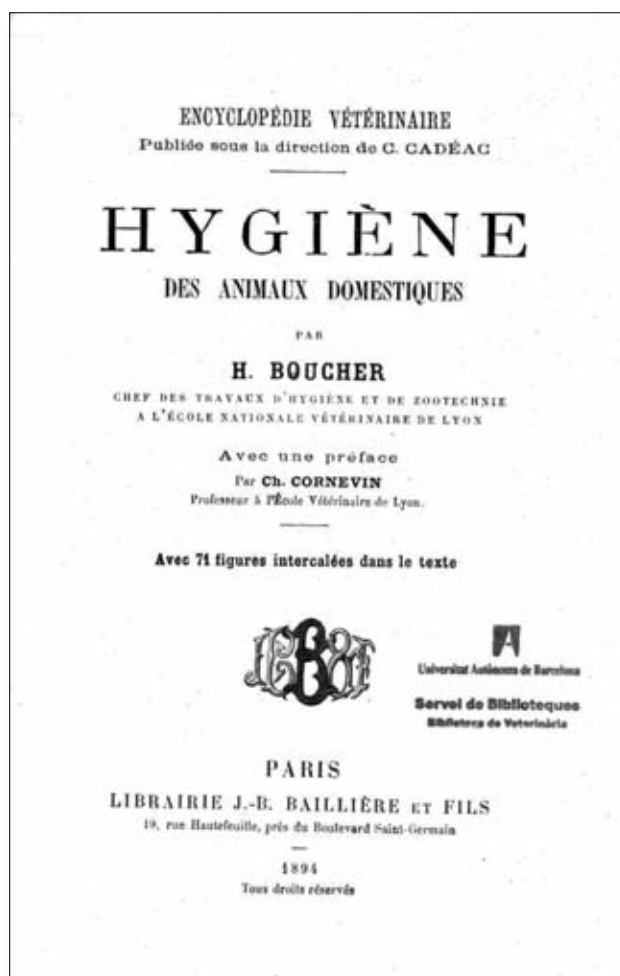
El nostre fons el constitueixen en aquests moments gairebé un centenar de llibres, editats majoritàriament a partir de 1890, dels quals un 70 % són impressions en castellà i la resta, en francès. Els impressors més representatius en castellà són Juan Roma i F. Seix, a Barcelona; Calleja, Cuesta i Bailly-Ballière, —principal editor estranger instal·lat a Espanya en aquell moment— a Madrid; i Calisto Ariño, a Saragossa. Per la seva banda, a França J. Baillière i Asselin et Houzeau s'emporten la meitat de les edicions disponibles.

Contextualització i continguts

Des d'un punt de vista històric, cal tenir en compte el tall que suposa el decret de reglamentació de les escoles de veterinària a Espanya el 1871. D'acord amb el clàssic Sanz Egaña,² aquest episodi es considera clau en el desenvolupament de la pràctica veterinària, així com també els afanys regeneracionistes de molts veterinaris de finals de segle, i els avenços que els descobriments bacteriològics de Koch i Pasteur van suposar per a les ciències bio-

lògiques i de la salut. Tot plegat va incidir en gran manera en l'enorme quantitat d'edicions de finals del segle XIX.

Entre els autors de què disposem a la nostra col·lecció destaca l'obra de Juan Antonio Sainz Rozas, director de l'Escola

de Veterinària de Saragossa el 1850, amb obres com *Nuevo tratado de cirugía especial veterinaria* i *Nuevo tratado de cirugía general veterinaria* (Saragossa: Establecimiento Tipográfico de Calisto Ariño, 1885) i *Tratado completo del arte de herir* (Saragossa: Establecimiento Tipográfico de Calisto Ariño, 1896). També Francisco Sugrañes Bardagí, veterinari higienista del Cos de Veterinària Municipal de Barcelona, que va estudiar la tuberculosi en el mercat càrnic i va ser l'editor de l'efímera revista *La Veterinària Catalana* (1900-1901), i autor, juntament amb el seu col·lega de professió J. Mas Alemany, del *Nuevo tratado de medicina veterinaria* (Barcelona: Seix, 1899). Volem igualment significar l'obra de José Robert i Serrat, veterinari nascut a Pobolleda (Priorat), continuador dels treballs francesos de docència teòricopràctica d'anatomia i, més concretament, reconegut per les seves classes de dissecció. Va publicar diverses obres, entre les quals disposem de: *Tratado de anatomía descriptiva de los animales domésticos*. 2a ed. corr. i augm. (Saragossa: Establecimiento tipográfico de C. Ariño, 1898). Dels francesos, destaquem l'obra enciclopèdica de Celestine Cadéac, *Encyclopédie Vétérinaire*, de 23 volums monogràfics, que va tenir diferents edicions a principis de segle, amb una gran difusió internacional i que també es

va traduir al castellà amb el nom d'*Enciclopedia veterinaria*, de l'editor Felipe González Rojas. Com a obres singulars, destaquem Geroni Darder (Barcelona, 1804-1889), amb la seva obra *Cirugía veterina-*

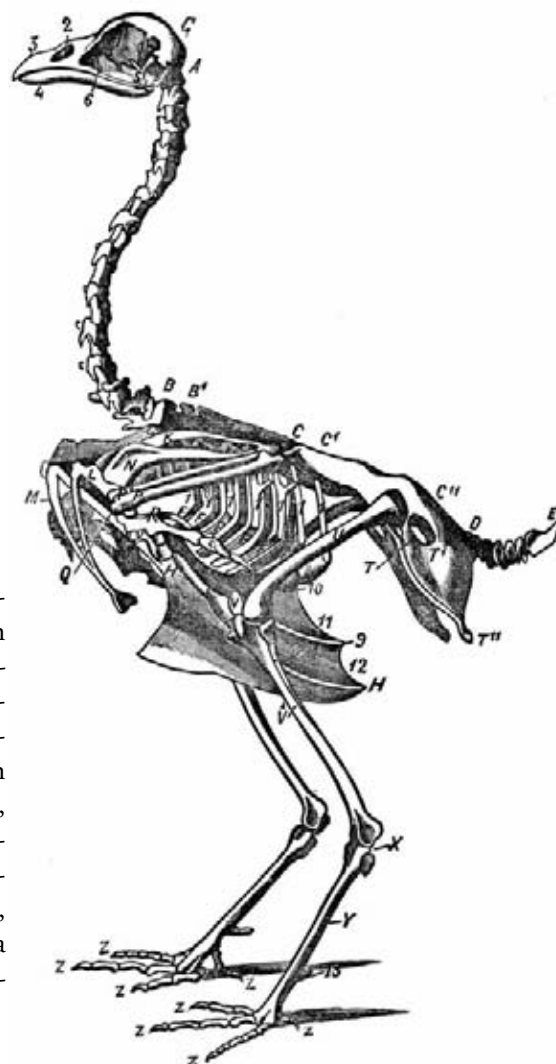
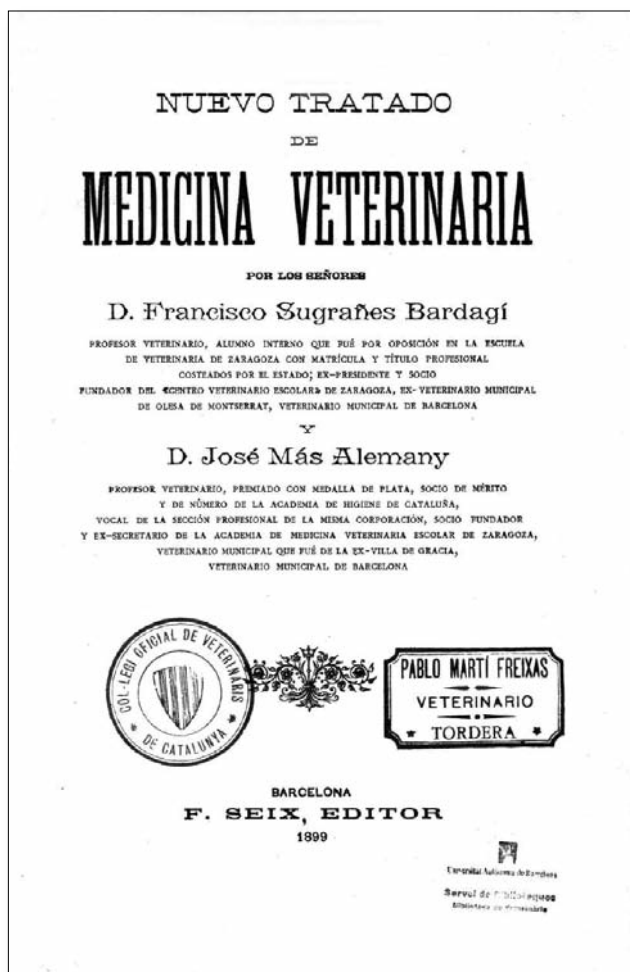

FIGURA 36.—Esqueleto del gallo.—(CHAUVEAU) *

ria (Madrid: Imprenta Julián Viñas, 1865), un gran innovador en l'anestesiologia veterinària, i la de l'enginyer Joaquín Ribera, amb el *Novísimo tratado de agricultura y zootecnia* (Barcelona: F. Nacente, 189?), obra amb cinc volums, dels quals només en conservem quatre, i que constitueix una veritable compilació dels coneixements agrònomicos de finals del segle XIX.

L'Associació Catalana d'Història de la Veterinària, amb seu a la Facultat de Veterinària de la UAB, ha fet possible la recopilació d'aquests fons i té com una de les seves prioritats avançar en els estudis de la bibliografia veterinària i, juntament amb el Servei de Biblioteques de la UAB, vetllar per l'estudi i la preservació dels fons històrics veterinaris.

Vicenç Allué Blanch
Biblioteca de Veterinària

1. LIÑÁN, M. Carmen; CÁMARA, Mercedes. *Catálogo de monografías del siglo XIX en la Biblioteca de la Facultad de Veterinaria y Ciencia y Tecnología de los Alimentos de Córdoba*. Córdoba: Universitat de Córdoba, 1998. P. 19-24.
2. «Desarrollo de la enseñanza. Estabilización (1871-1912)». A: Sanz Egaña, Cesáreo. *Historia de la veterinaria española*. Madrid: Espasa Calpe, 1941. P. 270-81.

Darreres exposicions

Algunes de les biblioteques de la UAB elaboren periòdicament el que s'anomena exposicions bibliogràfiques, que es poden consultar a través d'Internet i sovint als expositors exteriors de cada seu. Són un intent de fer conèixer el món de la imatge i el de la lletra; el de la biblioteca presencial i el de la virtual. Les temàtiques són diverses, però connecten per continguts amb els fons de cada biblioteca, i la tria té molt a veure amb fets informativament parlants vigents o històricament memorables. Les podeu consultar per mitjà de la pàgina principal de cada biblioteca o bé a les adreces que us adjuntem:

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

● Cinema documental

Exposició virtual sobre un dels gèneres cinematogràfics i televisius que més s'ha popularitzat aquests darrers anys.

<http://www.bib.uab.cat/comunica/doc/>

● Blocs i periodisme

En només deu anys de vida, els blocs s'han convertit en el format de publicació en línia més prolífic i popular.

<http://www.bib.uab.es/comunica/blocs/index.html>

Biblioteca de Ciència i Tecnologia

● Stephen Jay Gould

Stephen Jay Gould, paleontòleg i biòleg evolutiu, és conegut sobretot per la seva obra divulgativa al voltant de l'evolució.

<http://www.bib.uab.es/ciencies/expo/gould/>

Biblioteca de Ciències Socials

● Acadèmics en ciències socials

Exposició sobre els deu acadèmics especialitzats en ciències socials més citats, segons dades obtingudes de la base de dades Social Sciences Citation Index durant el període 2000-2006.

<http://www.bib.uab.es/socials/exposicions/academics/presentacio.htm>

● Premis Nobel de Ciències Econòmiques 2000-2005

Exposició sobre els Premis Nobel de Ciències Econòmiques des de l'any 2000 fins al 2005.

<http://www.bib.uab.es/socials/exposicions/nobels/nobels.htm>

● Finances ètiques i microcrèdits

Exposició sobre banca ètica i microcrèdits, fenomen d'abast mundial que fa compatible la rendibilitat econòmica amb la consecució d'objectius socials i ambientals.

<http://www.bib.uab.cat/socials/exposicions/microcredits/presentacio.htm>

● Jean Baudrillard

Exposició en memòria de Jean Baudrillard (1929-2007), sociòleg i filòsof francès conegut per les seves teories sobre la desaparició de la realitat (virtualitat i simulació) i altres temes: seducció, postestructuralisme, etc.

<http://www.bib.uab.cat/socials/exposicions/ baudrillard/presentacio.htm>

Biblioteca d'Humanitats

● Monteverdi 1607-2007

Exposició sobre la primera representació de *La favola d'Orfeo*.

<http://hipatia.uab.cat/exposicions/monteverdi/presentacio.asp>

● La Biblioteca d'Humanitats fa deu anys, 1997-2007

Exposició sobre els primers deu anys de la Biblioteca d'Humanitats.

<http://hipatia.uab.cat/exposicions/10anys/presentacio.html>

● Juliol de 1937: II Congreso Internacional de Escritores para la Defensa de la Cultura (Valencia-Madrid-Barcelona-París)

Exposició per commemorar el setantè aniversari d'aquest esdeveniment.

<http://hipatia.uab.cat/exposicions/exili/1937/portada.asp>